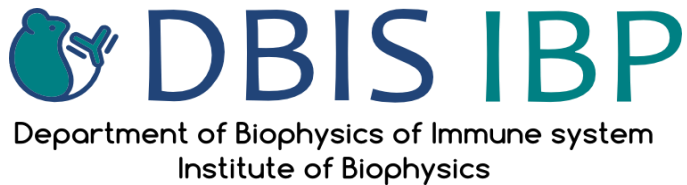

Bioluminescence živočichů

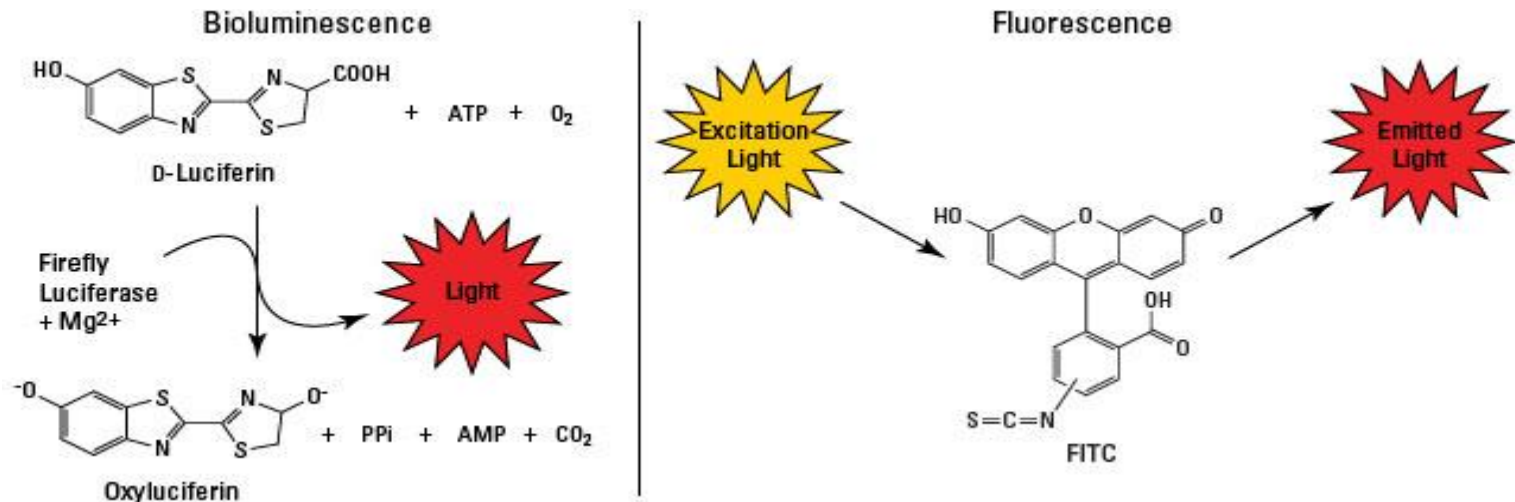
Ondřej Vašíček

ondrej.vasicek@ibp.cz

Bioluminescence

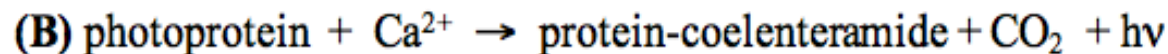
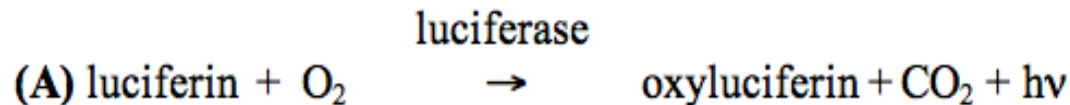
Bioluminescence je emise světla z biochemických reakcí, které se objevují v živých organismech.

Při této reakci se vyzařuje až 96 % světla a jen 4 % tepla, je tedy z hlediska daných organismů velmi efektivní (pro porovnání, u výbojek je jen 10 %)

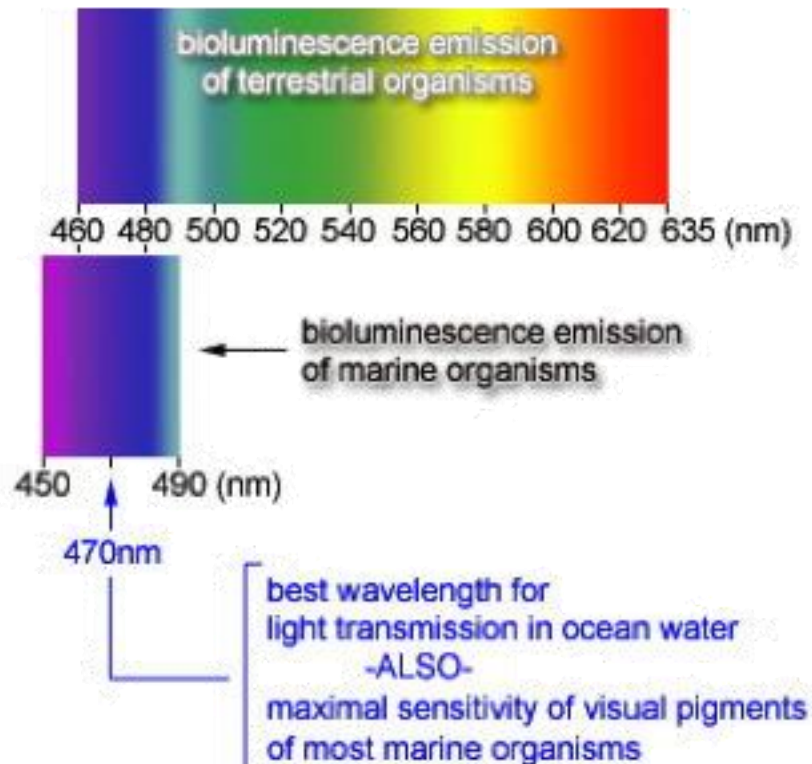
Bioluminescence – charakteristické rysy

1. Probíhá v přítomnosti kyslíku
2. Vždy jsou zapotřebí dva typy látek:
luciferin
luciferáza
(lucifer znamená přinášející světlo).
Struktura a vlastnosti luciferázy a luciferinů se liší u jednotlivých skupin lumineskujících organismů
3. Luciferin je základním substrátem reakce
4. Luciferáza katalyzuje reakci
5. Někdy jsou luciferin a luciferáza navázány a tvoří jednotku nazvanou fotoprotein. Aktivita fotoproteinu je spouštěna dodáním určitého typu iontu (nejčastěji Ca^{2+}).

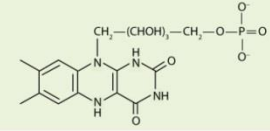
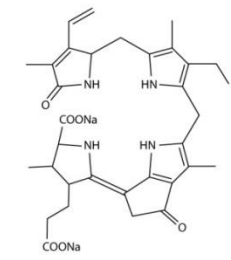
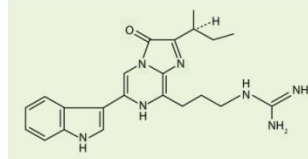
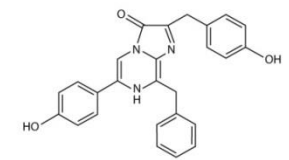
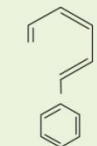

Bioluminescence - rozšíření

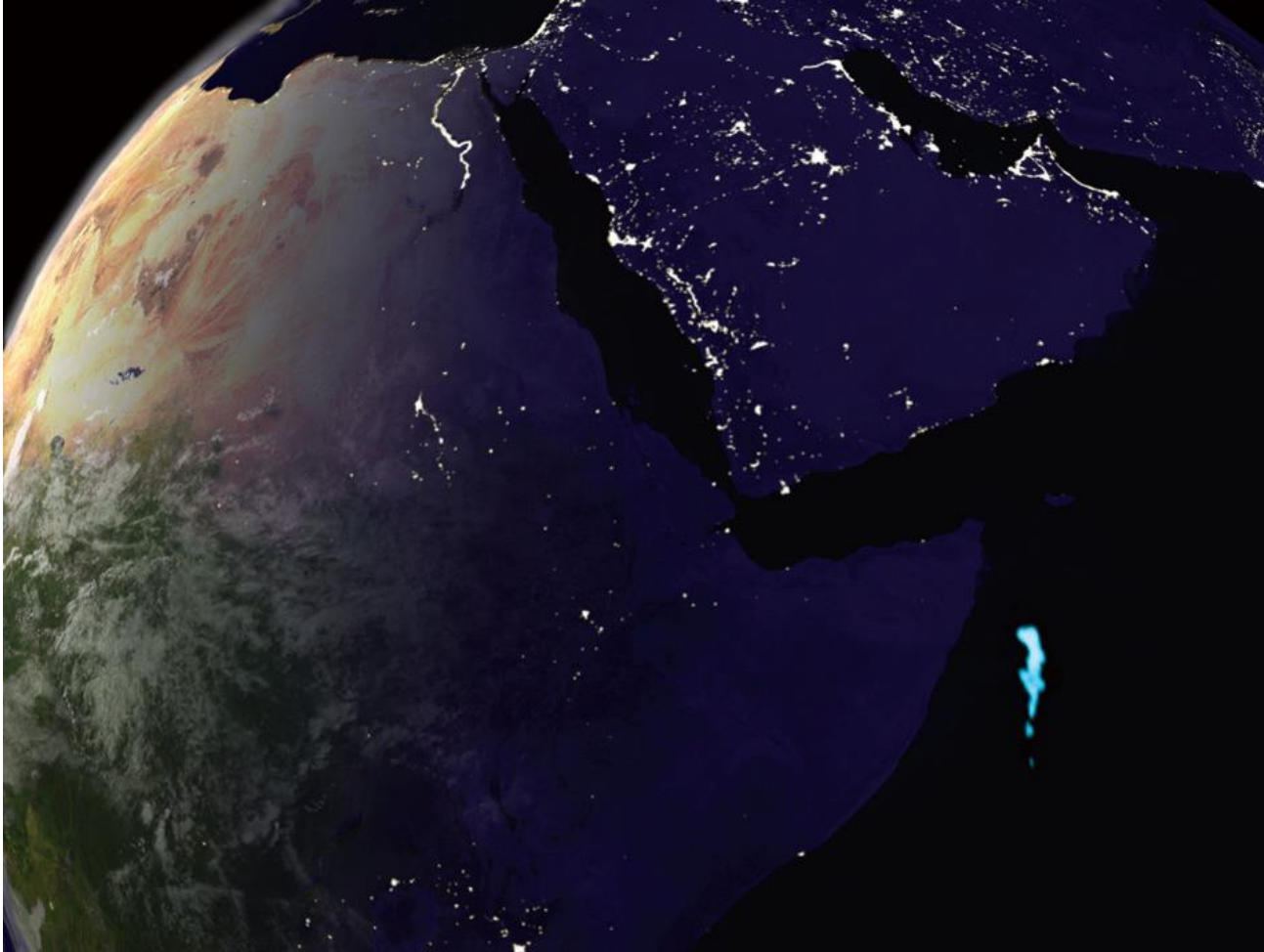
Obvyklá hlavně v hlubinách moří

<http://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev-marine-120308-081028>

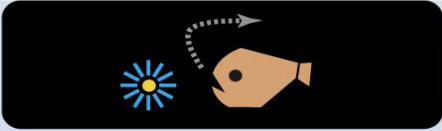
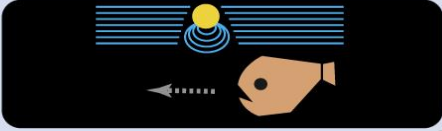

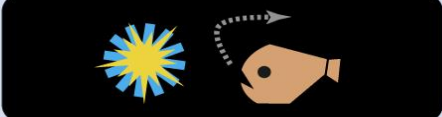
	<p>Bacterial</p> <p>Luciferin + Aldehyde + Luciferase</p>	<p>Bacteria Some fish Some squid Pyrosomes?</p>
	<p>Dinoflagellate</p> <p>Luciferin + Luciferase</p>	<p>Dinoflagellates Euphausiid shrimp</p>
	<p>Cypridin</p> <p>Luciferin + Luciferase</p>	<p>Some ostracods Midshipman fish Some other fish</p>
	<p>Coelenterazine</p> <p>Luciferin + Luciferase Photoprotein</p>	<p>Radiolarians Ctenophores Cnidarians Squid Some ostracods Copepods Decapod shrimp Mysid shrimp Some ophiuroids Chaetognaths Larvaceans Some fish</p>
	<p>Other or unknown mechanism</p> <p>Luciferin + Luciferase Photoprotein ? + ?</p>	<p>Some polychaetes Bivalves Hemichordates ----- Amphipods Nemertean worms Tunicates and doliolids Echinoderms Other polychaetes</p>

Bioluminescence - rozšíření

<http://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev-marine-120308-081028>

Bioluminescence - funkce

DEFENSE		Startle	Dinoflagellates, squid, stern-chaser myctophid
		Counterillumination	Many: crustaceans, fish, squid
		Misdirection: smoke screen	Many: crustaceans, polychaetes, scyphozoans, chaetognaths, squids, tube-shoulder fishes, ctenophores, siphonophores, larvaceans?
		Distractive body parts	<i>Octopoteuthis</i> squid, brittle stars, polychaetes, siphonophores
		Burglar alarm	Dinoflagellates, jellies, others?
		Sacrificial tag	Pelagic sea cucumbers, jellies, polychaetes
		Warning coloration (deter settlers)	Jellies, brittle stars? (tube worms, clams)

Flash

Glow

Prey

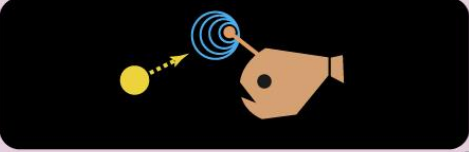
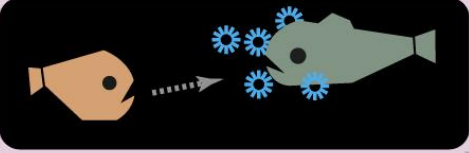

Predator

2° Predator

Bioluminescence - funkce

OFFENSE		Lure prey or attract host (bacteria)	Anglerfishes, siphonophores, cookie cutter shark, squid?
		Lure with external light (evaluate habitat?)	Sperm whale? megamouth shark?
		Stun or confuse prey	Squid, headlamp myctophid?
		Illuminate prey	Flashlight fish, dragonfishes
		Mate attraction/recognition (swarming cue)	Ostracods, <i>Japetella</i> octopus? lanternfish, flashlight fish, anglerfish? syllid polychaetes, others?

Flash

Glow

Prey

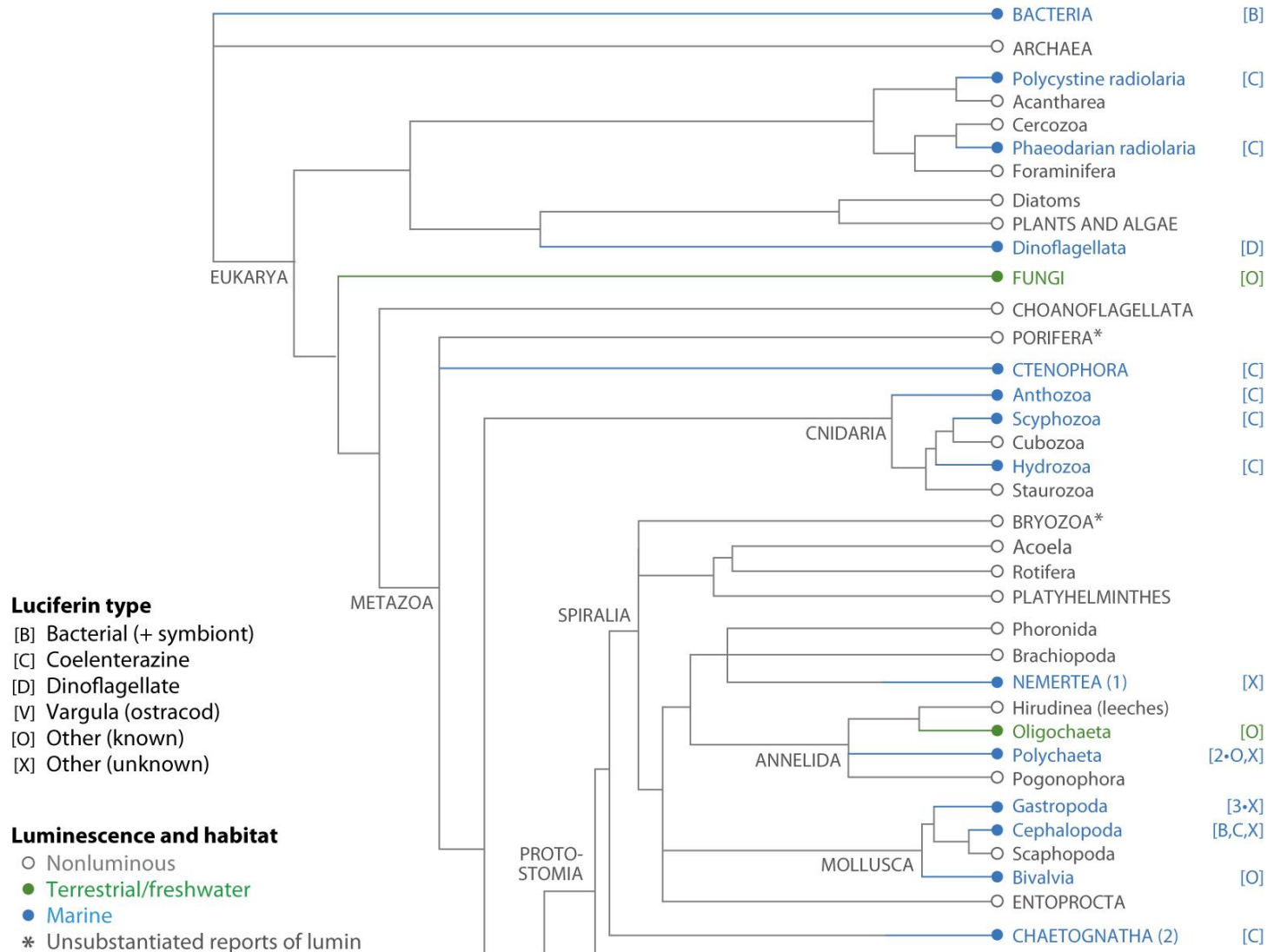
Predator

2° Predator

Bioluminescence živočichů

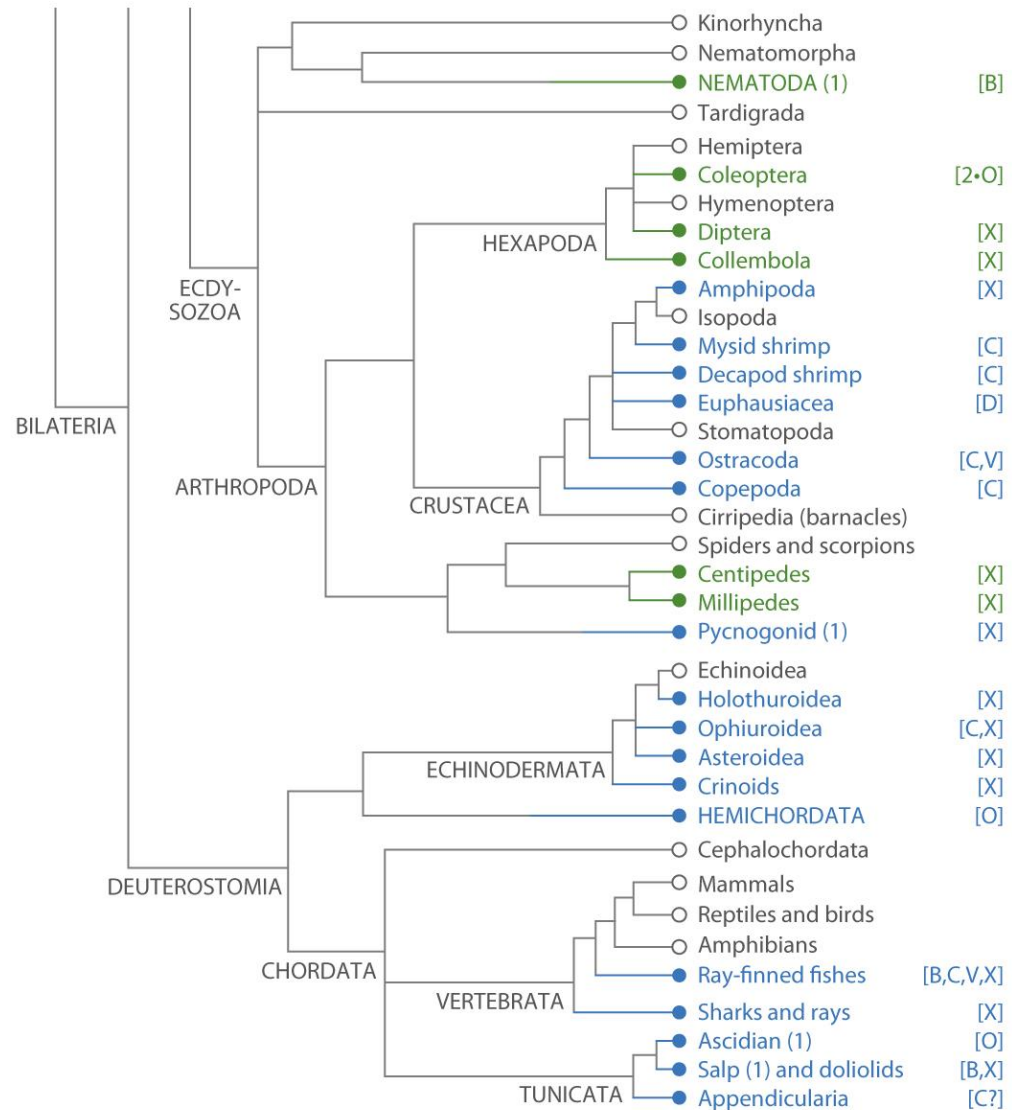
Bioluminescence živočichů

Luciferin type

- [B] Bacterial (+ symbiont)
- [C] Coelenterazine
- [D] Dinoflagellate
- [V] Vargula (ostracod)
- [O] Other (known)
- [X] Other (unknown)

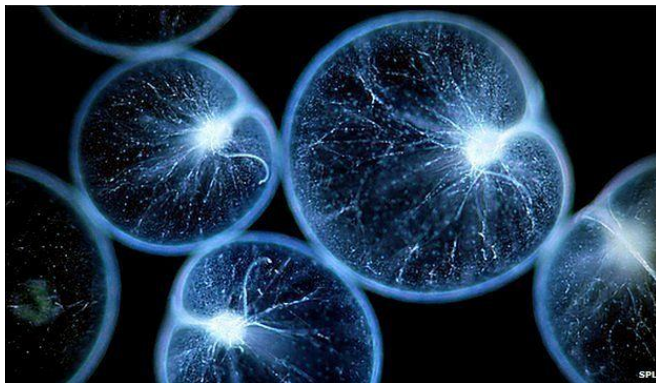
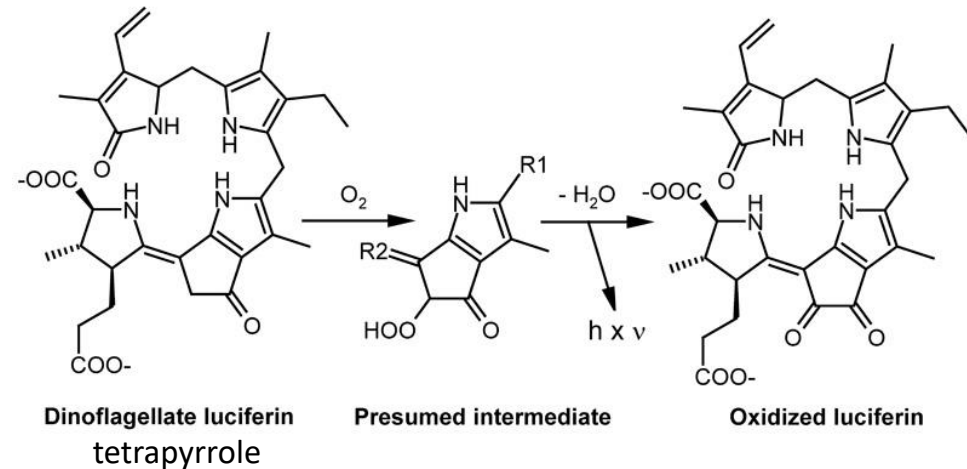
Luminescence and habitat

- Nonluminous
- Terrestrial/freshwater
- Marine
- * Unsubstantiated reports of lumin

Dinoflagellata (= Obrněnky)

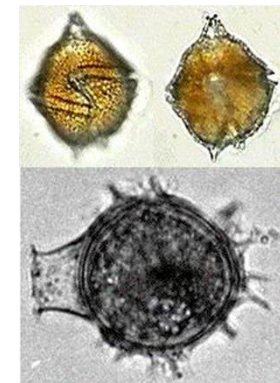
- Planktonní bičíkovci hojní v teplých mořích. Luciferin je zde pravděpodobně odvozen od chlorofylu, který má podobnou strukturu
- *Noctiluca miliaris*, *N. scintillans*, *Pyrocystis fusiformis*, *Gonyaulax* sp.

Noctiluca sp.

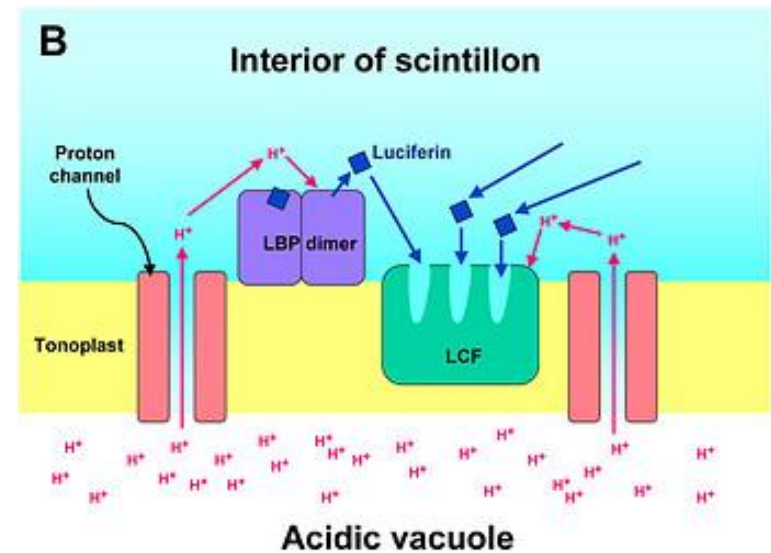
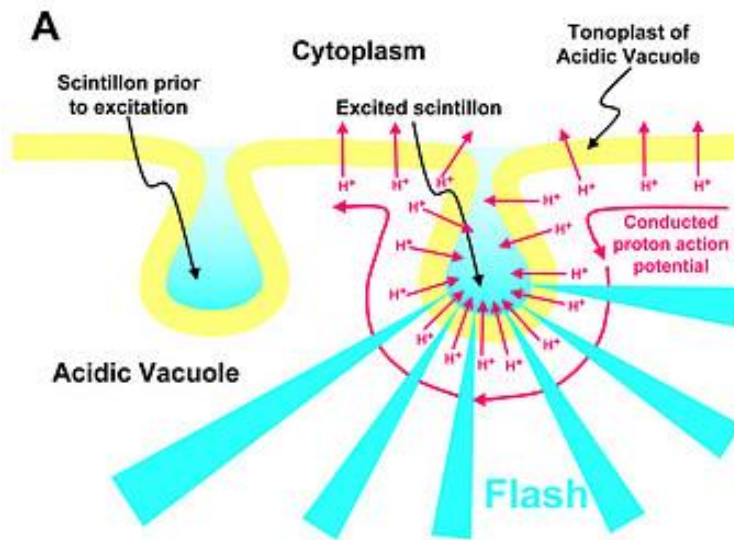
Pyrocystis sp.

Gonyaulax sp.

Dinoflagellata (= Obrněnky)

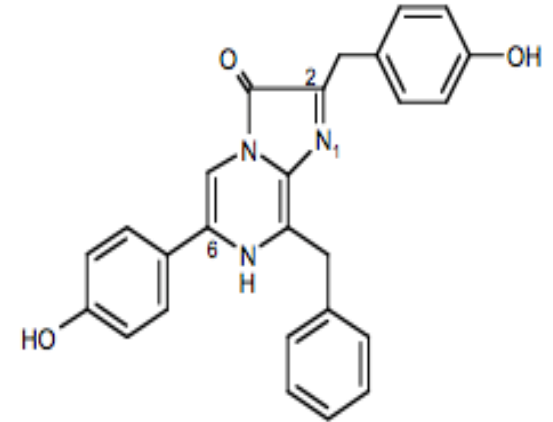
U rodu *Gonyaulax*, při pH 8 je molekula luciferinu „chráněna“ před luciferázou pomocí "luciferin-binding protein", když pH klesne, volný luciferin může reagovat a světlo je produkováno.

Cnidaria (= Žahavci)

- Typickým luciferinem je **Coelenterazin**, Je to obecně nejrozšířenější mořský luciferin nalezený v mnoha živočišných taxonech.
- Molekula luciferinu se může objevit v komplexu (fotoprotein nazvaný **aequorin**)
- Cílem bioluminiscence je přilákat kořist
- *Scyphozoa* (medúzovci), *Hydrozoa* (polypovci) a *Anthozoa* (korálnatci)

Coelenterazin

Scyphozoa

Aequorea victoria

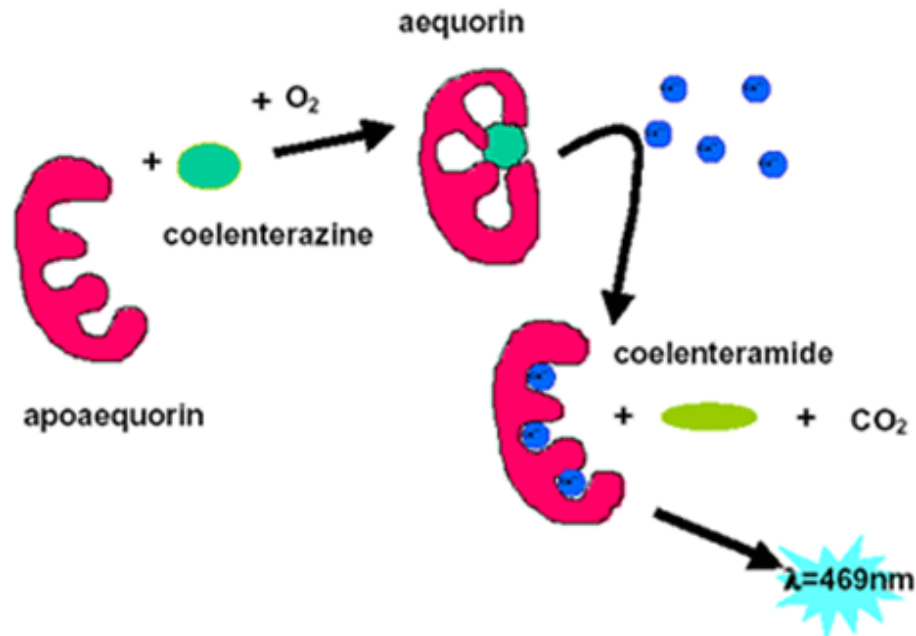

Anthozoa

Cnidaria (= Žahavci)

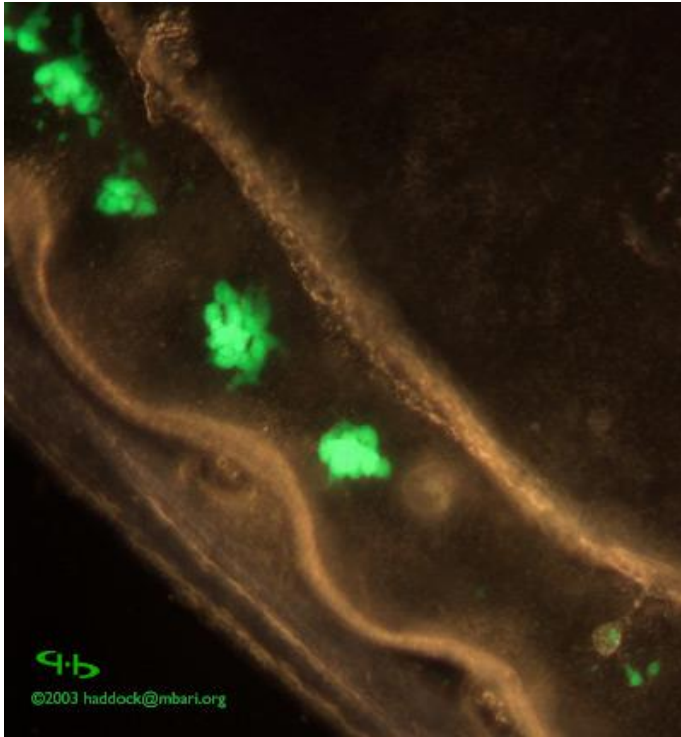
- **Aequorin** – využití pro analýzu Ca^{2+}
- Je fotoproteinový komplex izolovaný z medúzy *Aequorea* (a jiných mořských druhů).
- Funkční komplex = apo-aequorin (protein) + molekulární kyslík + luciferin coelenterazin.
- Když se Ca^{2+} naváže na komplex, coelenterazin je oxidován na coelenteramide při uvolnění CO_2 a modrého světla (469 nm).

Cnidaria (= Žahavci)

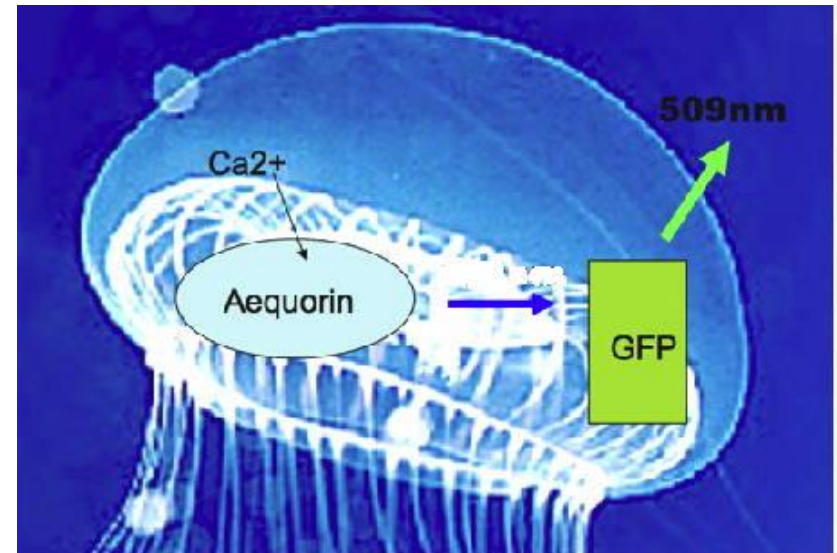
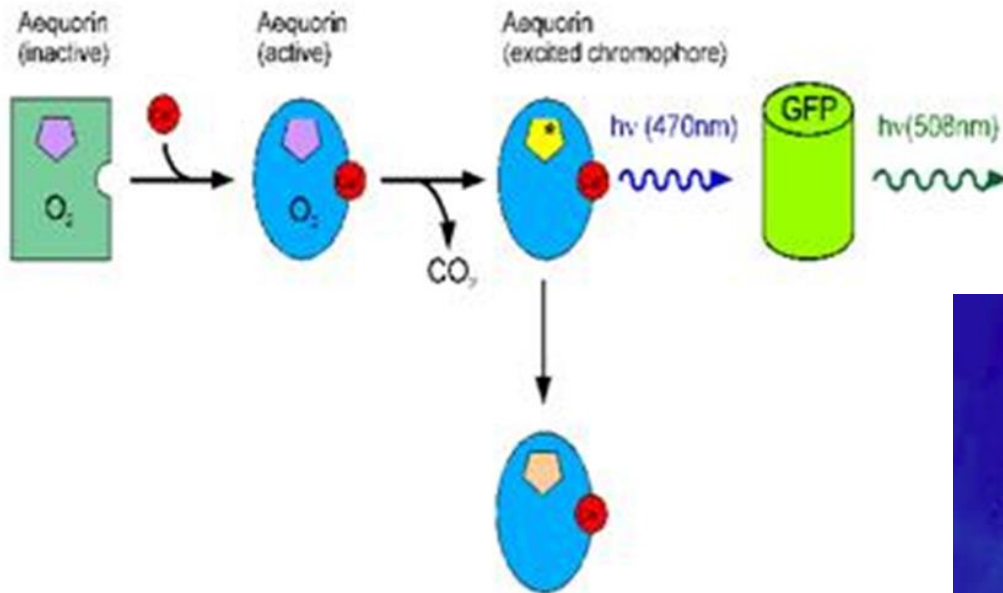
Žahavci mohou krom Aequorinu emitovat světlo přes green fluorescent protein (GFP)

Př. *Aequorea victoria* - okraj zvonu

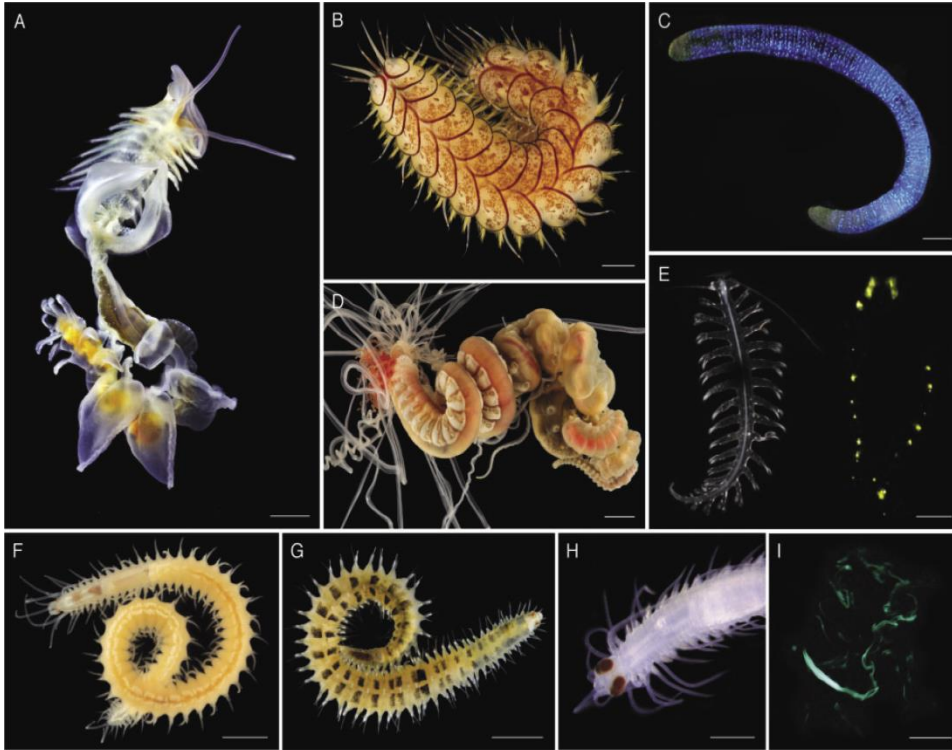

Cnidaria (= Žahavci)

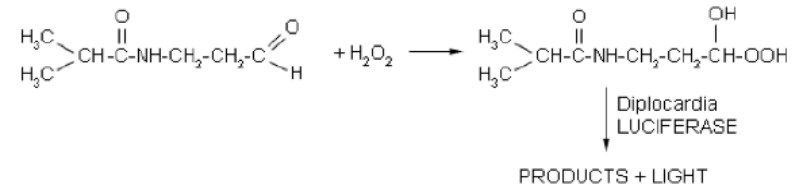
Annelida (= Kroužkovci)

Fig. 2 Bioluminescent annelids. (A) *Chaetopterus variopedatus*, scale bar 2 mm; (B) *Harmothoe imbricata*, scale bar 2 mm; (C) *Fridericia heliota* bioluminescence, scale bar 1 mm; (D) *Thelepus cinnatus*, scale bar 2 mm; (E) *Tomopteris helgolandica* photographed under natural light (left) and in the dark after KCl-induced bioluminescence (right), scale bar 500 μ m; (F) *Eusyllis blomstrandii*, scale bar 2 mm; (G) *Odontosyllis fulgurans*, scale bar 2 mm; (H) Close-up of *Odontosyllis enopla* male, scale bar 1 mm; (I) *Odontosyllis enopla* female bioluminescent display, still frame from Supplementary Video S1, scale bar 2 cm. Images courtesy of Alexander Semenov (A, C), Fredrik Pleijel (B, D, F, G), Anaïd Gouveneaux (E) and John Sparks (I). Image E was adapted with permission from The Journal of Experimental Biology (Gouveneaux and Mallefet 2013).

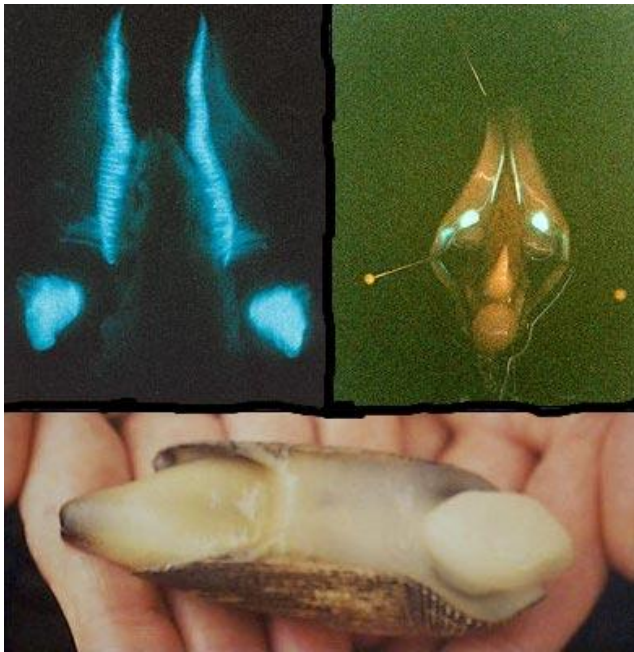

Diplocardia longa

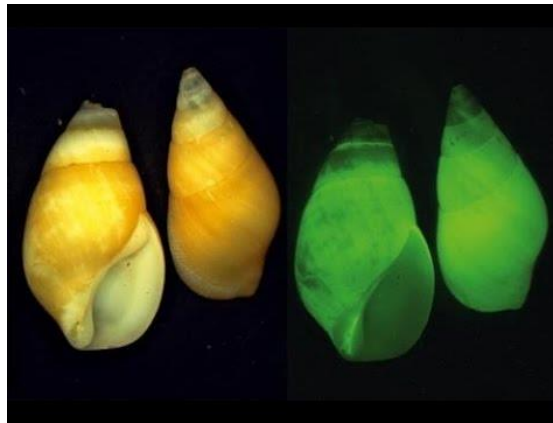

Mollusca (= Měkkýši)

- Rod *Pholas* je nejdéle zkoumaným rodem. Objeven pholasin, který je strukturně velice podobný coelenterazinu.
- Využití v detekci produkce ROS

Pholas dactylus - skulař vrtavý

Hinea brasiliana

Watasenia sp.

Staurotheutis sp.

Crustacea (= Korýši)

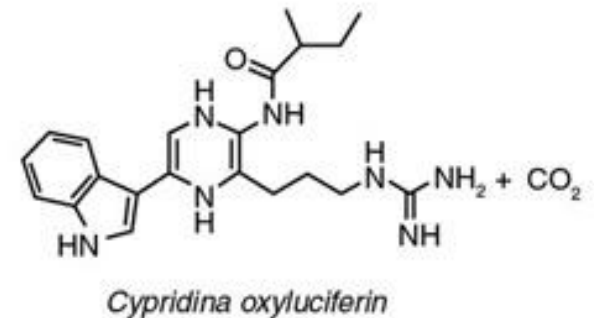
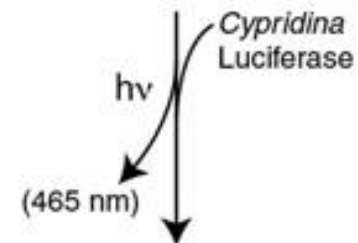
- *Vargula hilgendorffii* má dvě luminiscenční žlázy schopné rychle vystříknout luciferin a luciferázu do mořské vody, za účel vylekat jejich predátory.
- U tohoto druhu byl nalezen luciferin Vargulin (Cypridina).

Vargula hilgendorffii

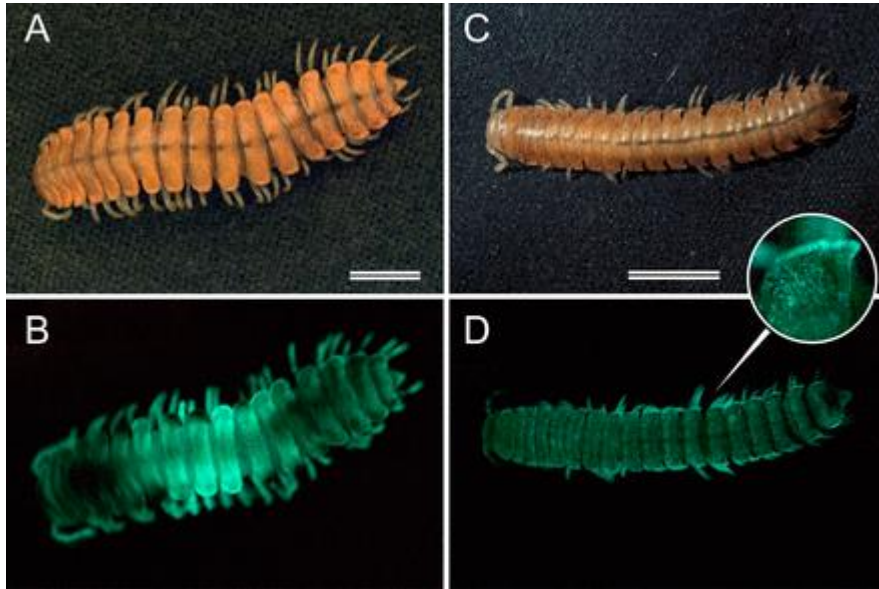

Oplophorus sp.

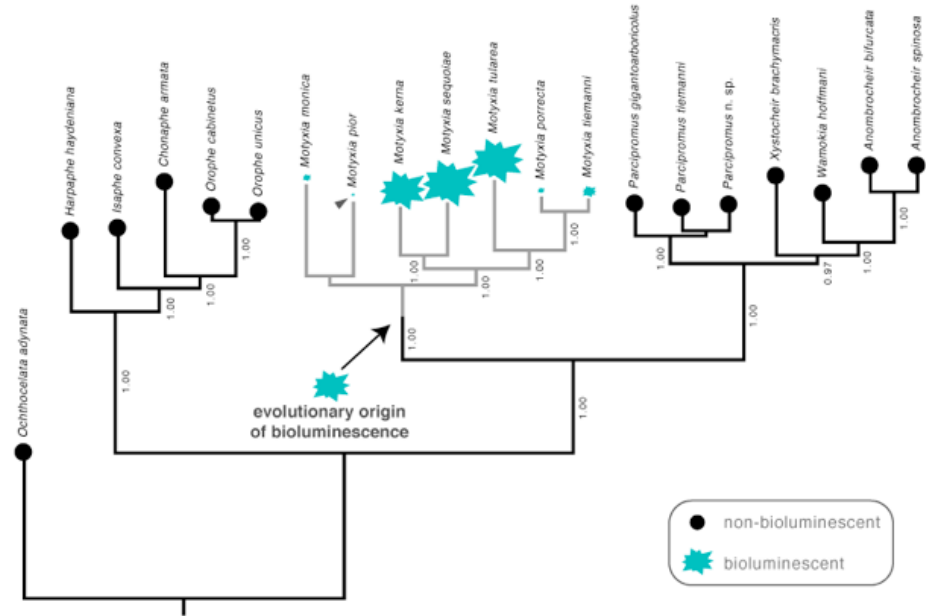

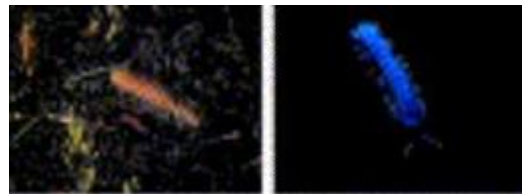
Millipedes (= Mnohonožky)

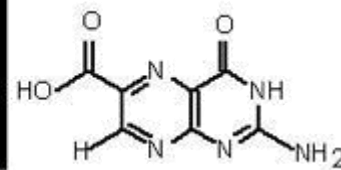
Mytoxia sp.

http://www.apheloria.org/Paul_Marek/Aposematism.html

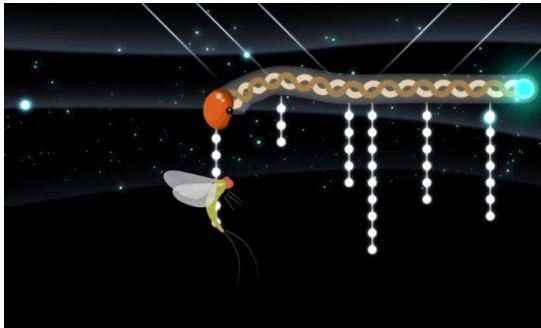
Luminodesmus sequoiae

7,8-dihydropterin-6-carboxylic acid

Diptera (= Dvoukřídlí)

- Jedná se především o rody *Arachnocampa* (*Arachnocampa luminosa*)
Orfelia (*Orfelia fultoni*)

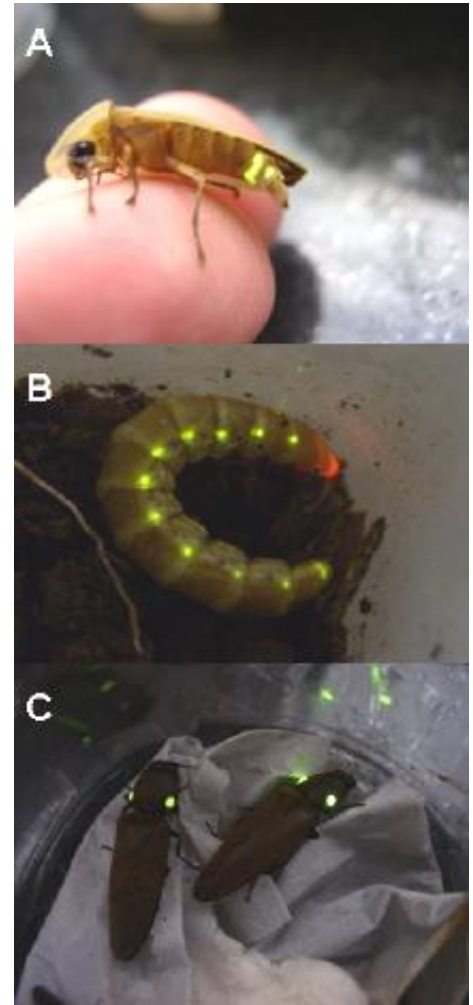
Arachnocampa luminosa

Orfelia fultoni

Coleoptera (= Brouci)

- Známo více jak 200 druhů především reprezentováno rody *Lampyridae sp.*, *Phengodidae sp.* a *Elateridae sp.*
- Svítit dokáží nejen létající samečci a na zemi žijící samičky, ale i larvy. Mnohdy svítí i vajíčka. Samičky mají více světelných orgánů než samci.
- Světélkování dospělců („sexy-svit“) umožňuje sblížení jedinců, kteří si způsobem svícení vzájemně imponují. Samci létají se slabým svícením a hledají si samičky, které leží v trávě a svítí velmi výrazně.
- Světlo také napomáhá vymezovat teritorium a upozorňuje i na nebezpečné překážky (pavučina, voda).

(A) *Cratomorphus sp.* (Lampyridae);
(B) *Phrixotrix sp.* (Phengodidae);
(C) *Pyrophorus sp.* (Elateridae).

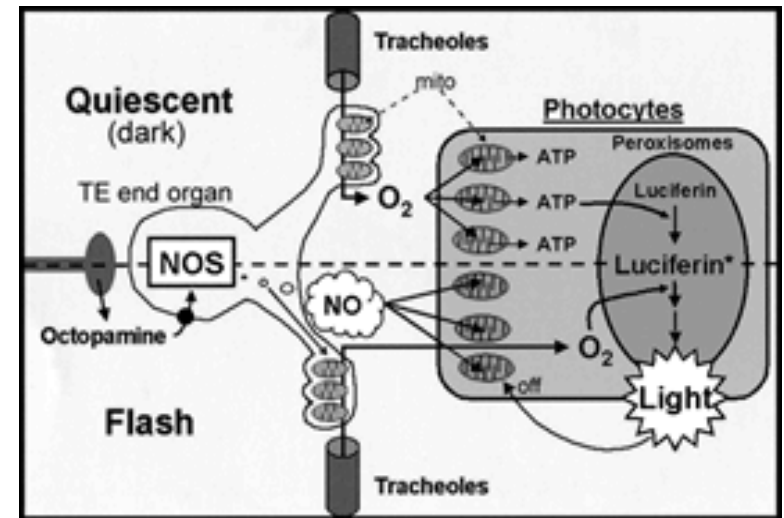
Coleoptera (= Brouci)

Regulace emise světla světluškami:

- Vzplanutí nervové aktivity stimuluje uvolnění primárního neurotransmiteru - **octapaminu**.
- To spouští světelný orgán lokalizovaný na zadečku, který obsahuje tisíce fotocytů s organelami obsahujícími luciferin a luciferázu.
- Ty reagují a emitují světlo, pokud je přítomen kyslík. Ten je dodáván z mitochondrií přítomných na koncích fotocytů.

Které faktory kontrolují emisi světla ?

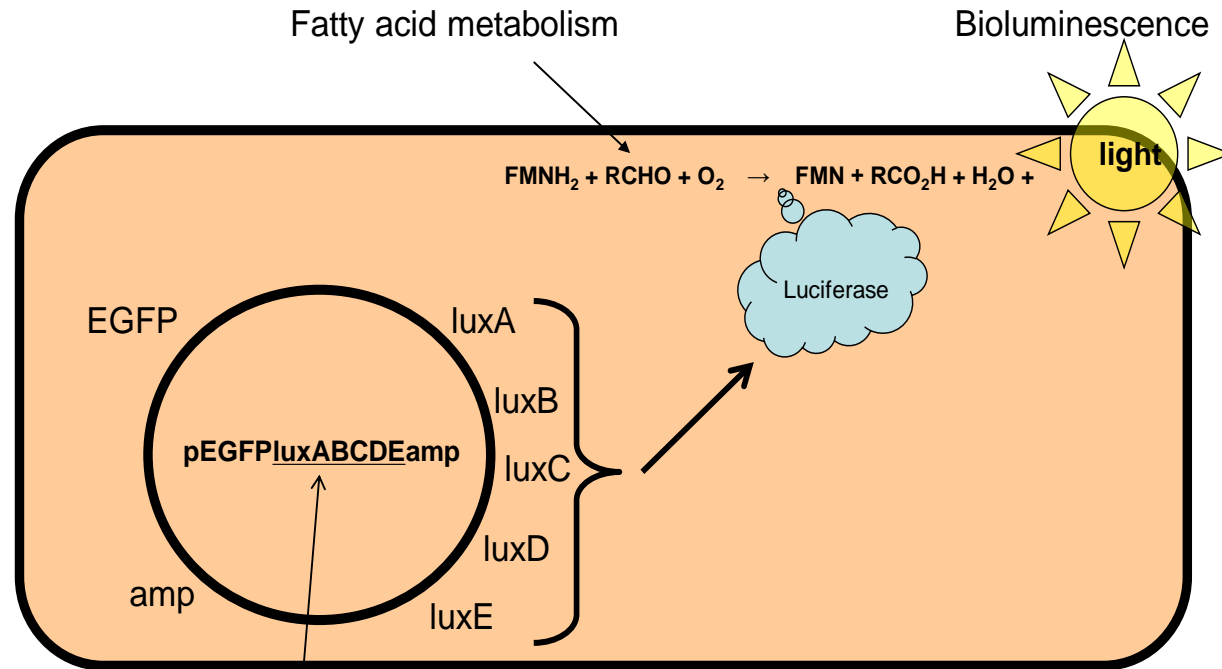
- Kyslík proudí do mitochondrií fotocytů. Nějaká látka musí regulovat oxidaci luciferinu a luciferázy ve fotocytech, pokud světluška chce/nechce svítit.
- mitochondriální spotřeba kyslíku je konečný kontrolní bod pro odstranění veškerého kyslíku, který dosáhne fotocytů.
- V odpovědi na neuronální excitaci je uvolňován NO – ten inhibuje extrakci kyslíku mitochondriemi.
- To dovoluje kyslíku oxidovat luciferin.

Využití bioluminiscence živočichů

Toxikologie

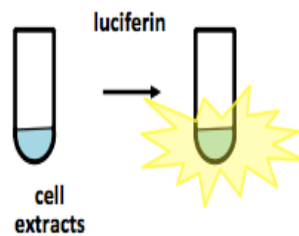
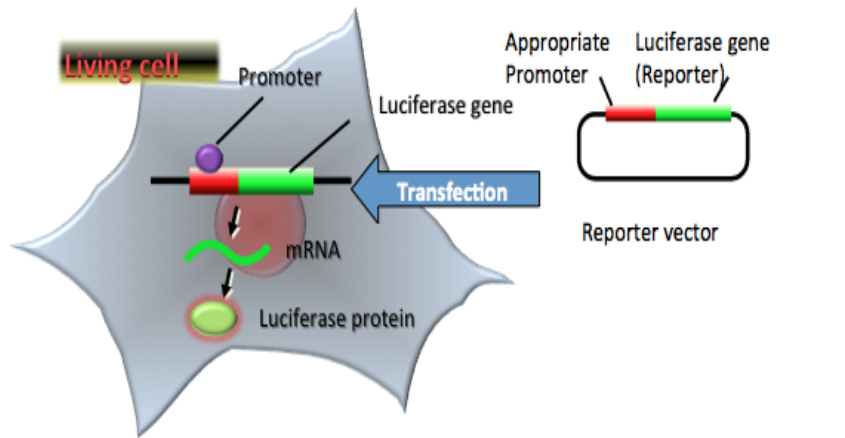
Escherichia coli K 12 (pEGFP_{lux}ABCDEamp) *E.coli-lux*

Photorhabdus luminescens

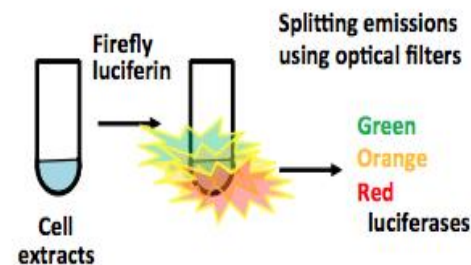
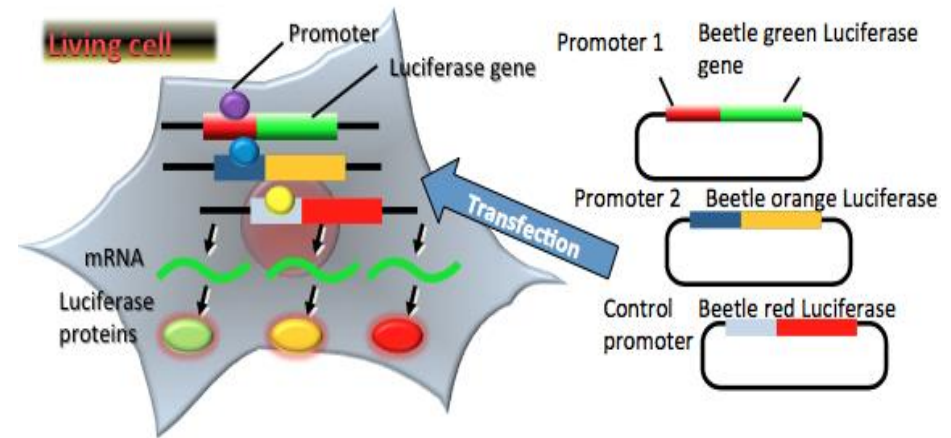
Využití bioluminiscence živočichů

Luciferase Reporter Assay

Promoter activity = Luciferase activity / Cell number or cellular enzyme activity

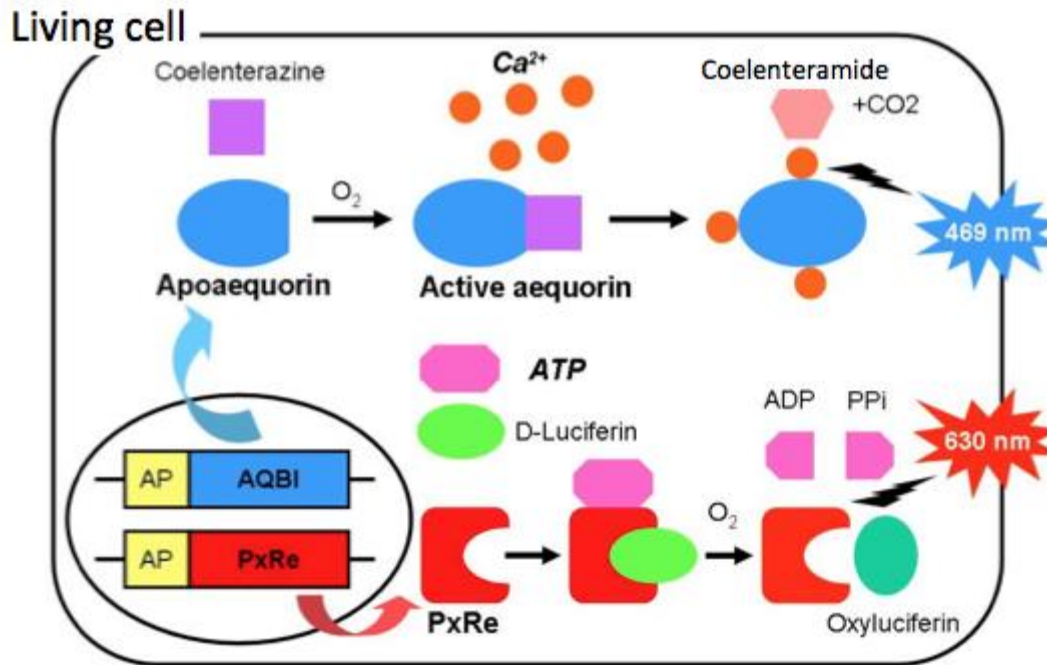
Principle of a simple luciferase reporter assay

Promoter 1 activity
= Green luciferase activity
/ red luciferase activity
Promoter 2 activity
= Orange luciferase activity
/ red luciferase activity

Principle of multicolor luciferase reporter assay

Využití bioluminiscence živočichů

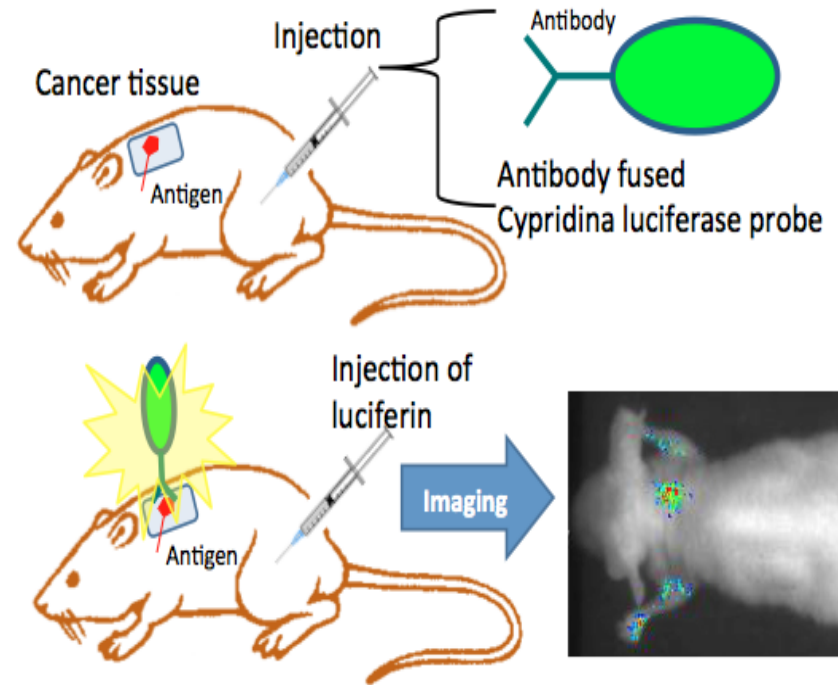
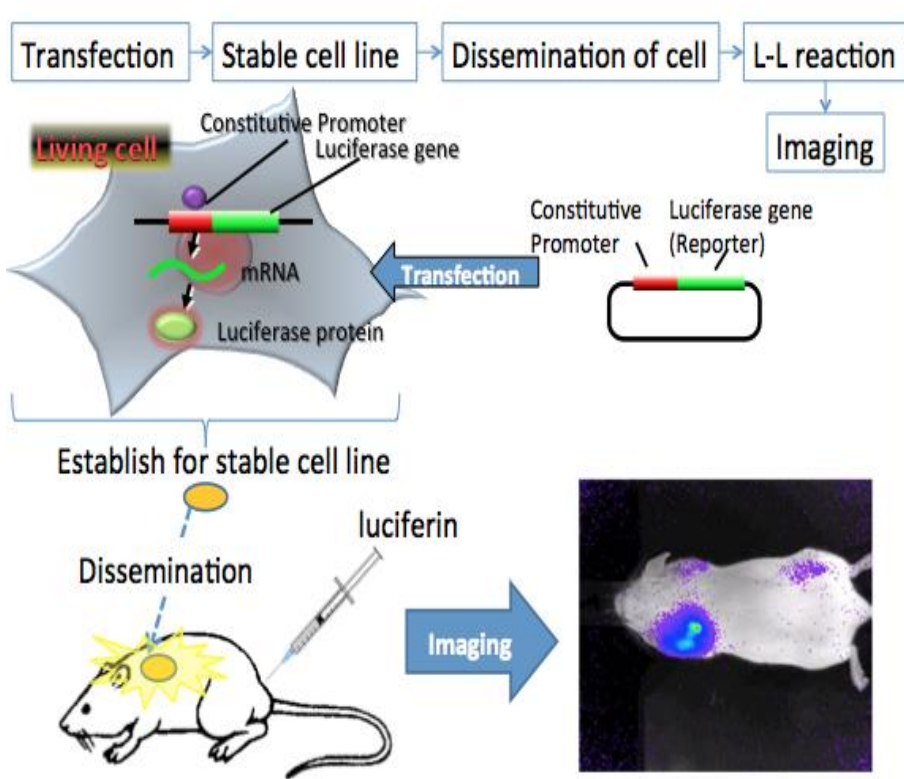

AP = Actin promoter, AQBI = apoaequorin gene , PxRE = Beetle red luciferase

Principle of calcium ion and ATP monitoring using photoprotein and beetle luciferase

Využití bioluminiscence živočichů

In vivo assay

In vivo bioluminescence imaging using luminescent living cells and antibody-fused luciferase probe

Děkuji za pozornost